

מכירת חמץ לשיטת רבינו הזקן

ב"מ עז, ב

רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו, כיצד כתב לו אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם מאתים זוז והריני נושא בו ח' מאות זוז, קנה ומחזיר לו את השאר אפילו לאחר כמה שנים ... הא דעייל ונפיק אזוזי (האי דקתני דאי לא זקפו עליו במלוה חוזר, בדעייל מוכר ונפיק ומחזר אחר הלוקח ליתן לו מעותיו גלי דעתיה דזוזי אנסוהו למכור, וכיון דלא יהיב ליה זוזי בשעת דחקו אדעתא דהכי לא זבין ליה, רש"י).

תשובת הרי"ף שבשיטה מקובצת שם

כשהיה המוכר בעת שקבל הדמים עייל ונפיק אזוזי ודוחק לקבל השאר, זה יורה שלא גמר להקנותו לו בעת שקיבל אותו המקצת, כדי שישלים עליו השאר ואז יגמר המקח, וכשלא השלים היה אותו המקצת שקבל מהדמים אצל המוכר מדין מלוה ... והואיל ונסתלק הכסף להיותו מלוה הוצרכנו אל השטר, שיהיה תמורת הכסף הניתן לגמור המקח, והוא אמרם מלמדים אותם שלא יחזרו כיצד אני כותב לו אני פלוני וכו'.

רבינו חננאל שם

אי מזבין לאישתלומי למחר וליומא אורחא בלא נחיצותא, מעידנא דאחזיק קנה, וזוזי מקבל להו לבתר הכי דנעשה עליו כמלוה.

תרומת הדשן סי' קכ

מי שיש בידו עניני חמץ סמוך לפסח וקשה עליו לבערם ורוצה לתתם לנכרי חוץ לבית ... ישמרם לו עד לאחר הפסח ויחזור ויתנה לו ... רק שיתנם לו במתנה גמורה בלי שום תנאי או שימכרם לו מכירה גמורה בדבר מועט.

שוע"ר סי' תמא קו"א ס"ק ג

עיין בש"ך ... האריך בראיות דנכרי אינו קונה בקנין סודר, ויש לחוש לדבריהם לכתחלה באיסור של תורה. ולכך לא הזכרתי קנין סודר בפנים בסי' תמ"ח. אבל הזכרתי כאן לענין דיעבד, מאחר דיש לסמוך בדיעבד על ר"ת וסיעתו וטושי"ע בחושן משפט ואחרונים כאן.

שו"ע סי' תמ

ג אם מכרו או נתנו לעכו"ם שמחוץ לבית קודם הפסח, אע"פ שהישראל מכירו לעכו"ם ויודע שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזור ויתננו לו מותר, ובלבד שיתננו לו מתנה גמורה בלי שום תנאי או שימכרנו מכירת גמורה בדבר מועט.

פרי מגדים סי' תמח משבצות זהב אות ו

ויראה שיש למכור החדר והחמץ בסך רב הרבה יותר משויו ויזקוף במלוה.

שוע"ר סי' תמח

ח שיקח ממנו מעט כסף או שוה כסף ובעד השאר יעמיד לו ערב קבלן בעד כל המעות שישלם לו לזמן פרעון שקבע לו, בענין שלא יהיה לו שום טענה ומענה על הנכרי בעד המעות כי אם על הערב קבלן.

לפי שיש אומרים שהנכרי אינו קונה מטלטלין במשיכה אלא בכסף ... שיש אומרים שהנכרי אינו קונה מטלטלין בכסף בלבד אלא במשיכה ... בדיעבד שלא קנה הנכרי את החמץ אלא במשיכה בלבד או בכסף בלבד ועבר עליו הפסח הרי זה מותר ... כיון שהחמץ לאחר שהגיע זמן ביעורו אף אם לא היה מוכרו לנכרי לא היה ברשותו של הישראל ולא נקרא שלו כלל שהרי אין רשאי ליהנות ממנו אלא שהתורה העמידה את החמץ ברשותו להיות שמו נקרא עליו שיעבור עליו בבל יראה ובל ימצא אם לא הוציאו מרשותו קודם שהגיע זמן הביעור ולא ביערו מן העולם לאחר שהגיע זמן הביעור, לפיכך בגילוי דעת בלבד שהוא מגלה דעתו קודם שהגיע זמן הביעור שאין רצונו כלל שיהיה החמץ שלו די בזה להפקיע מעליו איסור בל יראה ובל ימצא, וגילוי דעת זה הוא מה שמקנה אותו לנכרי אע"פ שאינו קנין גמור המועיל מדין תורה שלא וכל אחד מהן לחזור בו ולבטל המקח.

סדר מכירת חמץ

ומי שעולה על דעתו שמכירת חמץ הוא מדברי סופרים לפי המנהג שהכל מבטלין החמץ ואומרים כל חמירא ליבטל ולהוי הפקר כו', שגגה היא בידו, כי חמץ הנמכר אינו בכלל ביטול והפקר מאחר שדעתו עליו לחזור ולזכות בו אחר הפסח ... ולזאת אם המכירה אינה כדת עובר עליו בבל יראה ובל ימצא...

וחדשים מקרוב באו לתקן לכתוב והמותר זקפתי עליו במלוה כו'. וגם זה אינו מועיל לפי דעת גדולי הראשונים ז"ל, וכנראה בעליל ממ"ש בזה גדולי האחרונים מהרא"י ז"ל בתרומת הדשן, שלא מצא תקנה למכור בהקפה ולזקוף עליו במלוה ע"ש.

ולזאת אין תקנה אחרת למכור בהקפה אלא להיות יד ישראל אחר באמצע, שלא יהיה להישראל בעל החמץ שום עסק בעולם עם הנכרי הקונה החמץ, ולא יהיה הנכרי נשאר חייב כלום לבעל החמץ אלא לישראל אחר שלא היה החמץ שלו עדיין מעולם, וגם החוב שנתחייב לו הנכרי הזמן פירעון הוא לאחר הפסח...

השכרתי בשכירות גמורה לערל מוכ"ז את מקומות של כל החמץ הנ"ל ... ואגב קנין שכירות החדרים יהיה קנוי לו כל החמץ שבהם ביתר שאת ויתר עז על קנין דלעיל.

שארית יהודה או"ח סי' יא

לפי שיש אומרים אין קנין אגב קונה באינו יהודי, ולפיכך לא כתב רבינו הגאון ז"ל קנין זה אלא ליתר שאת. אני רגיל לצוות להוסיף קנין חליפין.

שו"ע חו"מ סי' קצ

י המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מקצת הדמים והיה יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים אפילו לא נשאר לו אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כולו, **אע"פ שכתב השטר או החזיק** ... (הג"ה, אם זקף עליו הנשאר במלוה אע"פ שיצא ונכנס אחר הדמים קנה).